

*Гусаров Костянтин Володимирович,
докт. юрид. наук, професор,
завідувач кафедри цивільного процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, м.Харків
e-mail: k.v.gusarovkv@nlu.edu.ua
ORCID ID orcid.org/0000-0001-8774-259X*

ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ВІДНОСНО СТРОКІВ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. передбачає зміни у інстанційній побудові судів, зокрема цивільної юрисдикції. До принципових новел нормативного регулювання засадничих начал переглядів судових рішень слід віднести, зокрема, утворення апеляційних округів, на які розповсюджується компетенція судів апеляційної інстанції. Разом з тим, у вказаному вище нормативному акті законодавець повернувся до наділення повноважень касаційної інстанції при розгляді цивільних справ Верховному Судові. Зазначений Закон передбачає, крім вказаного, функціонування Великої Палати Верховного Суду, правова природа повноважень якої визначена ст. 45 Закону.

Не зважаючи на нормативне закріплення нового погляду законодавця на інстанційний перегляд судових рішень у вказаному вище Законі, Цивільний процесуальний кодекс України не передбачає втілення зазначених змін до інстанційної побудови судів цивільної юрисдикції. А законодавчі ініціативи з вищевказаних питань не отримують належної підтримки з боку законодавчого органу. А.Грабовий у зв'язку з цим відмічає, що на сьогоднішній день новації, сформовані у проекті Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» № 6232 від 23.03.2017 року, набрали тільки 164 голосів депутатів та, відповідно, не були включеними до порядку денного шостої сесії Верховної Ради України VIII скликання [1].

Разом з тим, закріплюючи у ст. 355 законопроекту щодо внесення змін до ЦПК України (надалі – законопроект) строк на апеляційне оскарження судового рішення та ухвали впродовж тридцяти днів, суб'єкт законодавчої

ініціативи, на думку автора, не виправдано розширив строк апеляційного оскарження актів правосуддя. Це призводить до затягування набрання судовим рішенням законної сили. У зв'язку з цим уявляється за доцільне запропонувати механізм апеляційного оскарження акту правосуддя, що був закріплений у раніше діючому цивільному процесуальному законодавстві. Мова іде про таку процедуру, при якій доцільно передбачити на законодавчому рівні можливу подачу заяви про оскарження судового рішення протягом десяти днів з дня проголошення вказаного рішення з подальшою подачею апеляційної скарги впродовж двадцяти днів після подачі заяви про апеляційне оскарження. Таке «поступове» апеляційне оскарження дозволить прискорити набрання актом правосуддя законної сили у тому випадку, якщо апеляційне оскарження не здійснюватиметься. При закріпленні ж строків та механізму оскарження, що пропонуються у ст. 355 законопроекту, строк набуття рішенням законної сили фактично дорівнює тридцятиденного терміну за умови відсутності апеляційного оскарження суб'єктом реалізації вказаного права.

У зв'язку з цим слід відмітити, що суб'єкт законодавчої ініціативи у змісті законопроекту не зазначає про зміст поняття остаточності судового рішення, оперуючи поняттям законної сили судового рішення. Аналогічна ситуація спостерігається і у діючому ЦПК України. У юридичній літературі за допомогою законної сили судового рішення виражається правова визначеність акту правосуддя, його незмінність та виключність, а також здійсненність, преюдиціальність і обов'язковість [2, с. 646-648].

Увага до змісту терміну остаточності судового рішення обумовлюється змістом ст. 151-1 Конституції в редакції Закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)». Відповідно до вказаної норми, Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. Конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано.

Слід зазначити, що в національному законодавстві на конституційному рівні вперше запроваджено термін «остаточність судового рішення», зміст якого не міститься у нормах вітчизняного права. На проблему визначення «властивостей» остаточності судового рішення зверталась увага в юридичній літературі України В. В. Комаровим [3, с. 70-73]. Не визначеним, на нашу думку, залишається і питання визначення використання всіх національних засобів юридичного захисту, зокрема у цивільному процесі.

Відповідно до частини 4 статті 55 Конституції України кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Статтею 35 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначається, що Європейський суд з прав людини може брати справу до розгляду лише після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту, згідно із загальновизнаними принципами міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні.

Знайомство зі змістом іноземних нормативних актів, наприклад, Конституції Греції, дозволяє стверджувати той факт, що законодавство названої держави настання юридичних наслідків судового рішення пов'язує не з його законною силою, а з набуттям рішення статусу остаточного. Так, відповідно до ч.6 ст. 14 Конституції Греції санкції у вигляді призупинення або припинення діяльності засобу масової інформації або заборони здійснювати журналістську діяльність наступають, при наявності зазначених випадків у названій нормі, після набуття рішенням суду статусу остаточного [4, с. 12]. Цивільний процесуальний кодекс вказаної держави поряд із остаточністю судового рішення оперує терміном «безповоротне» судове рішення [5, с. 537]. Виходячи із цього вважаю, що термінологія європейського законодавства настання юридичних наслідків пов'язує з остаточністю судового рішення за відсутності терміну «законна сила», притаманного пострадянському процесуальному законодавству.

Викладене дозволяє прийти до наступних висновків. По-перше, зміна процедури реалізації права апеляційного оскарження та його строків враховуючи вищевказані аргументи дозволить прискорити набрання рішенням законної сили та статусу остаточного. По-друге, потребує впровадження у процесуальне законодавство, зокрема у цивільне процесуальне, терміну «остаточне судове рішення» та його змісту приймаючи до уваги закріплення зазначеного поняття у нормах Конституції України та Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Література:

1. Грабовий А. Новації цивільного процесу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2017/5/26/160298.htm>.
2. Курс цивільного процесу: підручник / В.В.Комаров, В.А.Бігун, В.В.Баранкова та ін.; за ред. В.В.Комарова. – Х.: Право, 2011. – 1352 с.

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПИ: РЕФОРМА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАΚΟΝΟΔΑΒΣΤВА

---

3. Комаров, В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України [Текст] / В. В. Комаров. — Х. : Право, 2012. — 624 с.
4. Το Σύνταγμα της Ελλάδος: σύγχρονη νομοθεσία. – Αθήνα-Θεσσαλονίκη.: Εκδοσεις Σακκουλα, 2008. – 129 с.
5. Καλάβρος Κ. Κωδικός πολιτικής δικονομίας (με την νομολογία της ολομελίας του Αρείου Πάγου απο το 1971 μεχρι και το Μαρτίο 2012). / Καλάβρος Κ., Σταματόπουλος Σ. – Αθήνα-Θεσσαλονίκη.: Εκδοσεις Σακκουλα, 2012. – 725 с.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“КИЄВО-МОГИЛІАНСЬКА АКАДЕМІЯ”

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ НАУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**УКРАЇНА НА ШЛЯХУ
ДО ЄВРОПИ:
РЕФОРМА ЦИВІЛЬНОГО
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА**

*Київ
7 липня 2017 р.*

Київ
ВД Дакор
2017

УДК 347.9(477)
ББК 67.9(4Ук)310
У58

У58   Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства.
Зб. наук. праць. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 лип. 2017 р.) / за заг. ред.
І. О. Ізарової, Р. Ю. Ханик-Посполітак. – Київ : ВД Дакор, 2017. – 238 с.

ISBN 978-617-7020-48-5

У збірнику містяться тексти наукових доповідей та повідомлень учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства», присвяченій обговоренню проекту Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів № 6232 від 23 березня 2017 року.

УДК 347.9(477)
ББК 67.9(4Ук)310

ISBN 978-617-7020-48-5

© Національний університет
“Кієво-Могилянська академія”, 2017